

KÓSA LÁSZLÓ

ELNÖKI ZÁRSZÓ

MAGYAR NÉPRAJZTUDOMÁNY A 20. SZÁZAD DEREKÁN CENTENÁRIUMI NÉPRAJZI KONFERENCIA, ORTUTAY GYULA ÉS TÁLASI ISTVÁN EMLÉKÉRE

Akik ma a magyarországi néprajztudomány bizony már idősebb nemzedékének tagjai vagyunk, hatvanas, hetvenes éveinket tapossuk, egy nagyon fontos tudománytörténeti szakaszban végeztük egyetemi tanulmányainkat és tettük meg első lépéseinket a tudomány mezején. Legyen szabad összegzésül csupán két fontos tényezőt kiemelni.

Az első a néprajzi felsőoktatás rendszeressé válása. A 20. század derekán a négy hazai néprajzi tanszék csaknem egyidős professzorok vezették még pedig meglehetősen hosszú ideig. Ortutay Gyula 1946-tól, Bálint Sándor 1947-től, Gunda Béla 1949-től, Tálasi István 1951-től professzori kinevezéssel tanított több évtizeden át. (Most nem számolom kinek-kinek előző oktató éveit.) Hosszabb idő ugyanazon a tanszéken tudvalévő, a tanítványnevelés és az iskolateremtés legfontosabb feltétele, mind a négy tanárban adva volt az ezekhez szükséges habitus is. Természetesen különböző egyéniségek voltak, de én egyenrangúnak veszem Bálint Sándort is, aki kényszerű megszakítással a legrövidebb ideig taníthatott katedrán. Ő azokkal a művekkel teremtett iskolát, amelyeket nyugdíjazása után írt, amikor az egyszemélyes tanszék napi nyúgei nem kötötték le erejét. Ortutay működésének pedig két igazán tanítványnevelő szakasza volt, az 1940-es évek első fele és az 1950-es évek első fele, amikor a közéleti szereplés nem vette el az idejét. A néprajzi felsőoktatás rendszeressé válásában Ortutay és Tálasi tanári működésének óriási része volt, legfőképpen abban, hogy eltűnt az a jelentékeny hátrány, amit az egyetemi tanszék kései alapításával a néprajz a szakember-képzésben elszenvedett. Csaknem minden ma elhangzott előadás olyan területekkel foglalkozott, melyekhez a professzorok hallgatóinak meghatározó része csatlakozott és művelt. Ortutay esetében a szövegfolklor, és különösen a mesekutatás, míg Tálasi sokra becsülte a földrajzzal és az agrártörténettel összekapcsolódó néprajzi vizsgálatokat, nem kevésbé az írott források tanulságait.

Másodszorra említem, de egyenértékűen az elsővel a tudományszervezést és az intézményteremtést. Tálasi például a kutatástervezéssel, a témaadással és a témavezetéssel, Ortutay többek közt a szakterület tudománypolitikai és társadalmi képviselőjével, valamint az intézményalapítással és -vezetéssel tűnt ki. A magyar néprajz közelmúltban befejezett vagy befejezéshez köze-

lító nagy szintéziseinek terveit ők is megörökölték elődeiktől, de azok az ő irányító-vezető munkájuk alatt kapták meg valódi tudományos foglalatukat. Igaz, nem mindegyikük érhetett meg többet az alapok és körvonalak kirajzolódásánál, mert mint tudjuk, a megvalósítást részben korosztályi társaik, még inkább a következő néprajzos nemzedékek végezték el. Professzoraink tevékenysége nélkül elképzelhetetlen lett volna a magyar néprajznak az a sokszínűsége, kutatóhelyi, irányzati és tematikai sokfélesége, amit az ezredfordulóra elért, amit mindnyájunk feladata megújítva gazdagítani és megőrizni.

2004-ben a szegedi tanszék tartalmas rendezvénysorozattal ünnepelte meg Bálint Sándor születésének századik évfordulóját. Ortutay Gyula és Tálasi István alakját a folyó év első felében emlékülések idézték föl. Ma az MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztálya két hajdani tagjáról az általuk sok tekintetben meghatározott tudománytörténet fontos területeinek áttekintésével – remélem, mindannyiunk nevében mondhatom – méltó módon emlékezett rájuk.

Ismételten köszönöm minden előadónk közreműködését és a hallgatóságnak a részvételt. A tudományos ülést bezárom.

2010. szeptember 14.